867/11

Den 9. maj 2011 blev i sag nr. 78.591:

xxxxxxx xxxxxxxxxxx
xxxxxxxx xxxx xxx xxxxx
xxxx xxxxx x

mod

PFA Pension
Marina Park
Sundkrogsgade 4
2100 København Ø

afsagt

k e n d e l s e :

_____

Forsikringstageren har firmapensionsordning, som er videreført privat hos PFA Pension. Hun klager ved sin advokat over, at selskabet har afvist at udbetale ydelser i forbindelse med hendes tab af erhvervsevne.

Selskabet henviser til, at klageren i forbindelse med forsikringens tegning har afgivet urigtige helbredsoplysninger, hvorfor selskabet har annulleret klagerens invaliditetsdækning fra tegningstidspunktet med henvisning til forsikringsaftalelovens § 6.

Det fremgår af sagen, at klageren i 1993 oprettede den pågældende pensionsordning med invaliditetsdækning ved erhvervsevnetab. Hun afgav i den forbindelse en række helbredsoplysninger. Af helbredserklæring underskrevet den 6/1 1993 af klageren fremgår bl.a.:

"1.
Har De inden for de sidste 3 år været syg eller sygemeldt af anden årsag end forkølelse, ukompliceret influenza eller lignende kortvarige lidelser?
☐ Nej ☒ Ja

Hvilken? Brækket ankel
Hvornår? februar 1992
Hvor længe? 2 uger
Evt. følger? Stadig periodisk øm

2.
Har De inden for de sidste 3 år været undersøgt og/eller behandlet af læge, kiropraktor, fysio-

For hvad? 1) Nakkesmerter, 2) brækket ankel,

terapeut eller anden behandler, fået foretaget laboratorieundersøgelse eller været indlagt, undersøgt på sygehus, ambulatorium e.l.? ☐ Nej ☒ Ja	Hvor? 1) Læge, kiropraktor, speciallæge, 2) Læge, skadestue Hvornår? 1 + 2) 1992 Hvor længe? 1) 3 mdr. 2) ½ år Evt. følger? Nej"

Klageren søgte den 25/5 2008 om udbetaling for tab af erhvervsevne på baggrund af diagnoserne posttraumatisk stress disorder og depressioner. I anmeldelsen angav hun om sygdomsforløbet, at der var tale om en *"livslang belastning med tilbagevendende depression som følge af posttraumatisk stressbelastningsreaktion."*

Af lægeattest ved nedsat erhvervsevne 1 af 23/5 2009 udfærdiget af klagerens praktiserende læge fremgår bl.a.:

"	Nej	Ja	Hvis JA, udfyldes
4. a) Oplyser patienten, at behandling er påbegyndt?	☐	☒	Hvornår? Har været i behandling livet igennem . Hvilken behandling? Psykoterapi af forskellig art. Hvor? Psykologer.
…			
6. Har patienten i forhold til det oplyste i spørgsmål 3 a) været:	Nej	Ja	
…			
b) I behandling, henvist til eller undersøgt af læge, speciallæge, kiropraktor, fysioterapeut eller anden behandler?	☐	☒	Hvor? flere forskellige psykologer fra ca. 1989 og fremover. Sidst set hos speciallæge … Hvornår? April 2008."

Lægen anførte derudover, at tilstanden stammede tilbage fra barnealderen, hvor klageren var udsat for gentagne overgreb.

Selskabet indhentede en række lægelige og kommunale oplysninger til brug behandlingen af klagerens ansøgning.

Af journal fra klagerens praktiserende læge fremgår bl.a.:

"6.2.90
TK: forespørger om hjælp til psykolog-behandling. Finansierede selv sidste år en psykolog. Har måttet tage kassekredit for dette.
Der er nu dukket nye problemer op, har været udsat for noget incest lignende som barn. Ligger for øjeblikket med influenza.
Snak. …

27.3.90
K: patienten har ansøgt socialforvaltningen om hjælp til behandling hos ... Jeg skulle have modtaget en status men denne endnu ikke ankommet.
Patientens problemer er bl.a. at bearbejde incestproblematik fra barndommen. Angst for faderen, som nu er død. Patientens eneste kontakt med det etablerede system var, da hun var sammen med tidligere ægtefælle, som var henvist til neuroseklinikken p.gr.a. angstneurose.
Vi afventer statusbedømmelsen."

Af journal fra kommunens social- og sundhedsforvaltnig fremgår bl.a.:

"26.02.90
Pgl. henv, sig tlf. og ans. om hjælp til psyk. samt. Hun opl., at hun i sin barndom og ungdom har været udsat for incest. P.t. kons. hun for egen regning psyk. …, men ser sig ikke istand til at betale længere. Hun medd. endvidere, at hendes moder indebrændte og hendes fader pludselig forsvandt sporløst. Han har været meldt savnet i henved 10 år og er endnu ikke erklæret død.
Pgl. har tidl, været i forb. med neuroseklinikken samt med privat. praktiserende psykiater. Hun medd., at da hun først kom i kontakt med psyk. …, kom der skred i tingene. Pgl. mener, at … således er den der bedst kan hjælpe hende p.t. og hun ans. derfor om hjælp til ca. 15 timer.
Pgl. er orienteret om de muligheder der er i off. regie som hun ikke mener at kunne profitere af eftersom hun har forsøgt sig med disse.
…
15:06.90
Modt. lægeskøn nr. 2 , hvor det fra soc. overlæge … accepteres at … bev. hjælp til yderligere 15 t. psykologbeh. D.d. sendt brev til [klageren] vedr. afgørelsen."

Kommunens socialoverlæge accepterede i lægeskøn af 13/6 1990 at bevilge støtte til fortsat psykologbehandling i 15 timer.

Af psykiatrisk speciallægeerklæring af 20/5 2008 fremgår bl.a.:

"Psykisk sygdom:
[Klageren] har gennem alle årene haft flashback efter overgrebet i 5-års alderen. Hun har hele tiden forsøgt at ignorere disse, men det giver alligevel en belastning. [Klageren] får også flashback af mobningssituationer på arbejdspladsen.
…
[Klageren] har været i et psykoterapeutisk forløb fra 1989-95 ved …, et forløb som hun dels selv har betalt, men hvor kommunen også har betalt for ti samtaler. Der har været dels individuelle samtaler og dels gruppeforløb. Forløbet er sluttet efter at [klageren] startede terapeutuddannelsen i stedet, men blev uenig med ... og afbrudt uddannelsen.
…
Indtryk ved samtalen:
[Klageren] bliver nødt til at holde hyppige pauser i løbet af samtalen, og det er klart min formodning at der ville have været etableret en ny overgrebssituation, hvis jeg havde fortsat med at stille spørgsmål, uden at holde pauser. Vi holder derfor pauser, og det går ganske rimeligt og roligt, men [klageren] er meget belastet ved omtalen af sine oplevelser. Hun har svært ved at huske tidspunkter og holde et fuldt overblik over sin egen historie.

Diagnoser:

F33.1 Periodisk depression, aktuelt af moderat grad.
F43.1 Posttraumatisk belastningsreaktion."

Ved brev af 4/11 2008 meddelte selskabet klageren, at hendes dækning for erhvervsevnetab og præmiefritagelse var annulleret.

I brev af 27/8 2009 anførte klagerens advokat bl.a.:

"Jeg må afvise, at min klient har haft en livslang belastning, hvilket der heller ikke er hold i rent lægeligt.

Det er min klare opfattelse, at min klient forud for tegningen af pensionsordningen var fuldt ud funktionsdygtig.

Min klient har afgivet alle relevante oplysninger, som hun havde, da hun tegnede forsikringen. Der er således ikke givet urigtige eller fortiede oplysninger.

På daværende tidspunkt fungerede min klient på arbejdsmarkedet, og jeg vedlægger anbefaling af 13. november 1990 fra …, hvoraf det fremgår, at min klient var ansat i perioden 01.01.1986 - 01.05.1989, som …, og det fremgår heraf, at min klient har haft en rolig og kompetent fremtræden.
…
Herudover vedlægger jeg kursusmateriale fra …

Min klient er ikke her indgået i noget behandlingsforløb, men har derimod taget efteruddannelse.

På den baggrund har min klient således gennem årene været fuldstændig velfungerende.

Jeg skal gøre opmærksom på, at min klient efterfølgende har været udsat for voldelige episoder, henholdsvis i 2001 og 2005.

Den sidste episode medførte, at min klient måtte ophøre med arbejdet.

I forbindelse hermed skal min klient udfylde papirer til Dem vedrørende helbredsforholdene. Dette havde min klient meget svært ved af følgende grunde:

1. At hun ikke magtede at udfylde papirerne.
2. At min klients læge … tilbød at gøre det sammen med min klient.
3. At … dikterede, hvad min klient skulle skrive.
4. At dette var en afskrift af speciallægeerklæringen fra …, som læge … egen lægeattest var det. Lægeattesten, der udtalte sig vedrørende helbredsforholdene, blev udfyldt samtidigt."

Sagen er indbragt for nævnet ved klageskema dateret den 8/6 2010. I et stævningsudkast vedlagt klageskemaet har klagerens advokat bl.a. anført:

"**PÅSTAND:**
Sagsøgte tilpligtes at anerkende at sagsøgeren er berettiget til udbetaling i henhold til den hos sagsøgte tegnede pensionsordning.

…
SAGSFREMSTILLING:
…
Det sprængende punkt er, om sagsøger har været udsat for livslange problemer. I den forbindelse fremgår det af brev af 9. marts 2009 fra egen læge - dette er ikke udtrykt for nogen selvstændig vurdering - men blot at man har skrevet af fra speciallægeerklæring.(Bilag …)

Det er også værd at mærke sig i speciallægeerklæringen, at sagsøger har svært ved at huske tidspunkter og holde fuldt overblik over sagen.

Til denne skrivelse er der vedlagt en række underskrivelser af d. 13. november 1990, (bilag …). Endvidere er det værd at mærke sig, at sagsøger ikke har indgået noget behandlingsforløb på …, men derimod taget en efteruddannelse.

Det er episoder i 2001 og 2005 der gør, at sagsøger må ophøre med sit arbejde, og dette er vel og mærke problemer, der er sket er opstået efter forsikringstegningen.
…
ANBRINGENDER:

Til støtte for sagen gøres det gældende,

- **at** sagsøger er berettiget til renter fra XXXXX til betaling sker
- **at** sagsøger ikke har afgivet urigtige oplysninger,
- **at** sagsøger ikke har været i psykoterapeutisk behandlingsforløb, men derimod efteruddannelse.
- **at** sagsøger har givet rigtige og korrekte oplysninger,
- **at** de forhold der danner baggrund for belastningsreaktionen er sket i 2001 og 2005,
- **at** sagsøgeren jo i 12 år har passet sit arbejde efter forsikringstegningen,
- **at** sagsøger i denne periode har dygtiggjort sig, blevet forfremmet og foretaget efteruddannelse,
- **at** sagsøger selvfølgelig er berettiget til udbetaling, og
- **at** sagsøgte ikke er berettiget til at opsige forsikringen."

Selskabet har med henvisning til de lægelige og kommunale oplysninger fastholdt sin afgørelse og har derudover bl.a. anført:

"**Begrundelse for at fastholde beslutningen**

Sagens kerne
Som klagen er formuleret og sagen foreligger oplyst, kan tvistepunktet tilskæres som følger:

Som [klagerens] advokat - advokat … - selv påpeger, afhænger [klagerens] berettigelse til at bibeholde invalidedækningen af, om der forelå forhold omkring [klagerens] helbred, som hun burde have oplyst PFA Pension om - men undlod, da hun i 1993 oprettede forsikringen. Det er PFA Pension, der skal dokumentere eller sandsynliggøre, at sådanne forhold var til stede på oprettelsestidspunktet.

[Klageren] bestrider således ikke, at PFA er berettiget til at annullere invalidedækningen i tilfælde af, at en forsikringstager har afgivet urigtige oplysninger om helbredsmæssige forhold i forbindelse med oprettelse af en forsikring.

[Klageren] bestrider heller ikke, at hun *ikke* har oplyst om psykiske lidelser af nogen art (herunder modtaget behandling herfor) ved oprettelse af pensionsordningen.

[Klageren] gør ej heller gældende, at hun *ikke* var bekendt med, at hun (ved oprettelse af forsikringen) skulle oplyse herom, såfremt hun havde - eller tidligere havde haft - helbredsmæssige problemer, herunder psykiske.

[Klageren] bestrider dog (antageligvis, jf. nedenfor), at hun har haft psykiske lidelser i 1993 eller forud for dette tidspunkt - herunder at hun skulle have været i psykologisk /psykoterapeutiskbehandling herfor.

Hverken [klageren] eller advokat … har på noget tidspunkt - hverken i selve klagen til Ankenævnet eller i den forudgående korrespondance med PFA Pension - givet *direkte* udtryk for, hvordan [klageren] forholder sig til kommunens oplysninger. [Klageren] opfordres derfor - eventuelt via sin advokat - til under nærværende ankenævnssag at redegøre klart og tydeligt for, om hun bestrider rigtigheden af også disse oplysninger.
…
Advokat … henviser flere gange til, at læge … ved brev af 9. marts 2009 ***(Bilag …)*** har tilkendegivet, at den lægeattest hun har udarbejdet, og som jeg refererer til ovenfor) ikke er et udtryk for hendes 'selvstændige vurdering' af [klagerens] helbred og situation - men blot er en afskrift af speciallæge …'s lægeerklæring ***(Bilag …).*** Det indikeres således, at … har erklæret, at hun ikke vedstår sig sin erklæring.

PFA er uenig i advokat …'s fortolkning af …'s erklæring. Budskabet i ***Bilag …*** er, at … bekræfter, at hun ved udarbejdelsen af lægeattesten har anvendt konklusioner anført af speciallæge … i dennes erklæring ***(Bilag …)****. …* erklærer ikke, at hun ikke kan vedstå sig indholdet af den lægeattest ***(Bilag …),*** hun har udarbejdet. Og ifølge attesten er denne baseret på hendes (…'s) egne undersøgelser af patienten ([klageren]) - herunder formentlig med speciallægens faglige konklusioner in mente.

Det bemærkes i øvrigt, at det allerede i 1990 er indført i [klagerens] lægejournal ***(Bilag …),*** at hun havde psykiske problemer hidrørende fra barndommen (incestproblematik, angst for faderen m.v.), der påkrævede behandling ved psykolog eller psykiater. … har således (som [klagerens] egen læge med indgående kendskab til sin patient) allerede haft kendskab til forholdet og taget stilling hertil, forud for gennemgang af speciallæge …'s erklæring ***(Bilag …)*** i 2008.

Behandlingsstedet …
Specifikt i relation til Advokat …'s bemærkninger om …*,* fastholdes det, at [klageren] har været i et psykoterapeutisk (eller lignende) behandlingsforløb på stedet i perioden **1989-1995.** [Klageren] har ifølge speciallæge i psykiatri … oplyst dette overfor ham ***(Bilag …),*** hvilket der ikke foreligger grund til at antage, skulle være usandt.

Advokat … har ikke på noget tidspunkt fremvist nogen dokumentation for den efteruddannelse, som han hævder, at [klageren] har gennemført på … Advokat … har imidlertid tidligere fremsendt (ved brev fremlagt som ***Bilag …)*** noget kursusmateriale til PFA, hvilket jeg her fremlægger som ***Bilag ...*** Som det fremgår af materialet, er … såvel et uddannelsessted som et *behandlingssted* for personer med psykiske lidelser og problemer. Materialet tjener således ikke som dokumentation for, hvilken tilknytning [klageren] har haft til stedet. Der henvises endnu en gang til, at den psykolog (…), som [klageren] ifølge … Kommune har oplyst, at hun har gået i behandling hos tidligere, er medstifter af …

Det bemærkes i øvrigt, at det ifølge PFA Pensions oplysninger først er fra 1992, at det har været muligt at efteruddanne sig på …

Det er imidlertid reelt sagen uvedkommende, om [klageren] har modtaget efteruddannelse på … Det er derimod særdeles relevant, om hun har været i behandling på stedet.

Det er ikke dokumenteret, at [klageren] *ikke* har modtaget psykologisk behandling på stedet.

Hvis advokat … ønsker at fastholde sin påstand om, at [klageren] aldrig har været i behandling på …, bør han fremkomme med dokumentation herfor. Dette kunne fx ske i form af en erklæring herom fra …, eller en anden ansvarshavende person hos … Sådan dokumentation burde kunne fremskaffes uden større vanskeligheder.

Sammenfatning
Der foreligger ingen dokumentation, der kan tilbagevise eller drage tvivl om rigtigheden af hverken … Kommunes lægekonsulents udtalelser ***(Bilag …)*** om [klagerens] helbred, speciallæge …'s erklæring ***(Bilag …)*** om samme, læge … lægeattest ***(Bilag …)*** eller … Kommunes oplysning ***(Bilag …)*** om, at [klageren] har ansøgt om midler til psykologbehandling og er blevet tilkendt dette fra kommunen.

Der foreligger derimod en erklæring underskrevet af [klageren] den 25. maj 2008 (***Bilag …),*** hvor [klageren] *selv* beskriver sit sygdomsforløb som følger: '*Livslang belastning med tilbagevendende depression som følge af posttraumatisk stress belastningsreaktion.'*

Advokat … afviser efterfølgende i sit brev af 27. august 2009 ***(Bilag …),*** at [klagerens] erklæring om lidelsens karakter (livslang belastning) er korrekt. Der er således direkte modstrid mellem [klagerens] oplysninger og udlægning af sagen - og advokat …'s. Det er naturligvis [klagerens] egne oplysninger, der må lægges til grund her.

Advokat … påberåber sig i øvrigt, at [klageren] ikke kan indestå for de oplysninger, hun ifølge speciallæge … har afgivet overfor denne, fordi hun 'har svært ved at huske tidspunkter og holde et fuldt overblik over sin historie'. Dog er der tale om at afklare/erindre, om tilstanden er opstået før eller efter 1993 (oprettelse af ordningen), hvor [klageren] var 41 år. Lidelsen er afstedkommet af overgreb på [klageren] i hendes barndom (fra 5-års alderen), jf. ***Bilag …,*** et angstfyldt forhold til hendes far, som forsvandt (altså faderen) forud for 1993 samt andre forhold fra barndommen. Disse forhold ligger således utvivlsomt (uanset eksakt dato) forud for oprettelse af ordningen i 1993.

PFA har ingen kommentarer til de fremlagte udtalelser m.v. ***(Bilagene …-…)*** fra diverse arbejdsgivere, der har haf [klageren] ansat. Den pågældende dokumentation har ingen relevans for tvistepunktet i denne sag. PFA bestrider ikke, at [klageren] har været en velfungerende, kompetent og pligtopfyldende arbejdskraft i årene forud for sin sygemelding. Det bemærkes dog for en god ordens skyld, at man absolut ikke nødvendigvis er en inkompetent arbejdskraft, fordi man har en psykisk lidelse.

Al dokumentation, der foreligger, understøtter PFA Pensions argumentation og vurdering af sagen, og understøtter dermed, at PFAs afgørelse ***(Bilagene …*** og …***)*** er truffet med rette.

Konklusion
PFA mener, at det med støtte i bl.a. **bilagene …, …, …, …, …** og … må anses for dokumenteret behørigt, at [klagerens] psykiske problemer/lidelser allerede var til stede, da hun opret-

tede sin forsikring i 1993, samt at hun har været i behandling herfor. PFA har dermed løftet sin bevisbyrde.

[Klageren] var forpligtet til at oplyse PFA om forholdet (hendes psykiske lidelser og den behandling, hun har undergået herfor) ved afgivelse af helbredsoplysninger i 1993. Havde [klageren] ved oprettelse af ordningen oplyst om de foreliggende forhold vedrørende hendes helbred, ville hendes invalidedækning ikke have været antaget (oprettet).

PFA Pension fastholder på baggrund af ovenstående, at PFA er berettiget til at annullere [klagerens] forsikring som gjort iht. Forsikringsaftalelovens § 6, idet [klageren] ved oprettelsen vidste eller burde havde vidst, at hun afgav forkerte eller mangelfulde oplysninger. Oplysninger der var af afgørende betydning for, om PFA Pension ønskede at oprette ordningen eller ej.

Idet [klageren] således har fortiet væsentlige helbredsoplysninger overfor PFA, da hun tegnede ordningen, er invalidedækningen annulleret med rette, og [klageren] er således ikke berettiget til udbetaling fra forsikringen, uanset om hun måtte have fået nedsat sin erhvervsevne eller ej.

Det bemærkes for en god ordens skyld, at vi med henvisning til bestemmelsen i Forsikringsaftalelovens § 6, stk. 3 har overvejet, om PFA Pension pga. særlige omstændigheder skulle hæfte helt eller delvist trods den konstaterede fortielse. Det er imidlertid vores opfattelse, at dette ikke er tilfældet, idet uagtsomheden ved afgivelsen af helbredsoplysningerne må anses som grov, bl.a. da forsikrede endnu var i behandling, da helbredsoplysningerne blev afgivet, og da netop det fortiede forhold, nu angives som årsag til den anmeldte forsikringsbegivenhed."

Nævnet udtaler:

Efter sin gennemgang af sagen, herunder det kommunale materiale og den psykiatriske speciallægeerklæring, finder nævnet at kunne lægge til grund, at klageren var i et psykiatrisk behandlingsforløb i perioden fra 1989-1995.

Nævnet finder, at der i den af klageren underskrevne helbredserklæring er givet urigtige oplysninger, idet klageren på spørgsmålet "Har De inden for de sidste 3 år været undersøgt og/eller behandlet af læge, kiropraktor, fysioterapeut eller anden behandler, fået foretaget laboratorieundersøgelser eller været indlagt, undersøgt på sygehus, ambulatorium eller lignende" ikke har oplyst, at hun inden for de seneste 3 år før tegningen gik

til behandling hos en psykolog. Undladelsen kan efter nævnets opfattelse tilregnes klageren som uagtsomt. På dette grundlag kan nævnet ikke kritisere, at selskabet med hjemmel i forsikringsaftalelovens § 6 har annulleret forsikringsdækningen for invaliditet med tilbagevirkende kraft til tegningstidspunktet, idet nævnet herved finder at måtte lægge til grund, at selskabet ikke ville have antaget den pågældende forsikring, såfremt de korrekte helbredsoplysninger havde foreligget dengang.

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Klageren får ikke medhold.

Marianne Højgaard Pedersen
formand